MALTA
TRIBUNAL TA' REVIŻJONI AMMINISTRATTIVA
MAĠISTRAT DR. CHARMAINE GALEA

25 ta' Jannar 2022

Rikors Numru 91/2020/1

BirdLife Malta
VO No.: 052
Moviment Graffitti
VO No.: 126
Din l-Art Ħelwa
VO No.: 008
Friends of the Earth Malta
VO No.: 091
Flimkien Għal Ambjent Aħjar
VO 101
Dr. Edward Mallia
(K.I. 776939M)

Vs

L-Awtorita` tal-Artijiet

It-Tribunal,

Ra r-rikors tar-rikorrenti ppreżentat fid-29 ta' Ottubru 2020 li permezz tiegħu ppremettew is-segwenti:-

"

1. *Illi r-rikorrenti huma kollha għaqdiet, entitajiet u individwi li għandhom l-għan u l-oġġettiv li jissalvagwardjaw l-ambjent u wirt naturali u kulturali, li jħarsu s-saħħa taċ-ċittadini, l-aċċess pubbliku għas-spazji miftuħa u l-ħarsien tal-liġijiet u l-governanza tajba.*

2. Illi fis-sebgħa (7) ta Ottubru elfejn u għoxrin (2020) ġew ippubblikati rapporti fil-gazzetti u l-mezzi tax-xandir fejn ġie mħabbar li meddijiet kbar ta' art fl-Aħrax, il-Mellieħa u l-Miżieb kienu ser jintgħaddew lill-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) mill-Awtorita' tal-Artijiet taħt xi forma ta' qbil jew konċessjoni.

3. Illi l-FKNK saħansitra ħarġet stedina lill-Kunsill Lokali tal-Mellieħa sabiex il-kunsilliera jattendu għaċ-ċerimonja tal-iffirmar tal-ftehim mal-Awtorita' tal-Artijiet għall-ġestjoni tal-artijiet in kwistjoni.

4. Illi permezz ta' kummenti li ngħataw lill-media l-Ministru tal-Artijiet Ian Borg ikkonferma li l-artijiet fl-Aħrax tal-Mellieħa u l-Miżieb kienu ser jitgħaddew lill-FKNK u dana għax fil-kliemu, "Hemm ittra tal-Prim Ministru Mifsud Bonnici, illi hemm bżonn illi wieħed jifformalizzaha."

5. Illi meta ġie mistoqsi għaliex ġiet magħżula proprjament l-FKNK biex tingħata lilha konċessjoni daqshekk massiċċa, l-Ministru Ian Borg wieġeb li "Fit-Tmeninijiet kienu intgħażlu huma u għamlu biċċa xogħol sew."

6. Illi l-Ministru Ian Borg stqarr ukoll li waqt il-ħin li tkun għaddejja l-kaċċa, dak il-ħin il-familji ma jistgħux jidħlu. Illi huwa naqas milli jispjega li hemm diversi staġuni tal-kaċċa li effettivament jestendu sa disa' (9) xhur tas-sena u li għalhekk dawk il-persuni li mhumiex kaċċaturi ser jiġu mċaħħda mid-dritt li jgawdu l-kampanja liberament, ampjament u mingħajr intimidazzjoni, xkiel jew ħlas.

7. Illi fid-disgħa (9) t'Ottubru 2020 ġie ppreżentat protest ġudizzjarju mir-rikorrenti kontra l-Awtorita' konvenuta sabiex ma tidħolx f'ebda forma ta' qbil, arranġament, għotja jew ftehim mal-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) jew kwalunkwe entita' oħra mingħajr il-ħarsien tal-provedimenti tal-liġi u prinċipji ta' ġustizzja naturali u d-drittijiet ta' terzi.

8. Illi minkejja dan, l-Awtorita' konvenuta biddlet id-data tal-iffirmar tal-ftehim mal-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) u ressqet 'il quddiem l-iffirmar tal-istess ftehim għad-disgħa (9) ta' Ottubru 2020. Illi dakinhar ġie ffirmat ftehim mill-Awtorita' konvenuta u l-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) bil-magħluq, mingħajr il-presenza tal-media u ġurnalisti u mingħajr ma saret "press call".

9. Illi l-ftehim sar bejn l-Awtorita' tal-Artijiet u l-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) u ġie ffirmat miċ-Chairperson tal-Awtorita' konvenuta l-Imħallef Emeritus Lino Farrugia Sacco u l-Kap Eżekuttiv tal-Awtorita' konvenuta James Piscopo. Illi sar ukoll Memorandum of Understanding iffirmat mill-Ministeru għall-Ambjent, Pjanar u Tibdil fil-Klima, l-Awtorita' tar-Riżorsi u tal-Ambjent u l-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK). Dan tal-aħħar kien jirriferi f'mod vag u nebuluż għall-ġestjoni u proġetti tal-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) fuq is-siti tal-Aħrax u l-Miżieb.

10. Illi d-deċiżjoni tal-Awtorita' konvenuta li tagħti konċessjoni ta' ġestjoni ta' meddijiet ta' art daqshekk massiċċi lill-FKNK saret b'mod unilaterali, b'mod mhux trasparenti u fil-moħbi. Illi l-Awtorita' konvenuta ddisponiet minn artijiet pubbliċi

u tat din il-konċessjoni f'mod arbitrarju għall-aħħar, mingħajr ma esiġiet li r-reċipjenti tal-konċessjoni jissodisfaw xi kriterji oġġettivi mfassla fil-liġi.

11. *Illi d-deċiżjoni tal-Awtorita' konvenuta li tgħaddi s-siti surriferiti lill-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) hija ekwivalenti u tikkwalifika bħala trasferiment*[1] *ta' art skont il-Kapitlu 573*[2] *tal-Liġijiet ta' Malta, iżda ma saritx skont id-disposizzjonijiet tal-istess liġi u l-proċedura stabbilita minnha. Illi l-ftehim għat-trasferiment tas-siti surreferiti sar bi ksur tal-Artiklu 31 tal-Kapitlu 573 tal-Liġijiet ta' Malta għax ma sarx wara sejħa għall-offerti ppubblikata fil-Gazzetta tal-Gvern u fil-gazzetti lokali, jew wara avviż ta' trasferiment b'irkant, jew skont riżoluzzjoni speċjali tal-Kamra tad-Deputati jew skont waħda mill-forom kif stipulat fl-istess artiklu. Illi t-trasferiment ma kienx soġġetti għal dritt tal-ewwel rifjut kif trid il-liġi.*

12. *Illi l-Awtorita' konvenuta u Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) iffirmaw ftehim għall-ġestjoni u mmaniġġjar tas-siti tal-Aħrax u l-Mellieħa (Agreement on Management and Operation of the Miżieb and Aħrax Areas) iżda fil-fatt dan hu ftehim ta' trasferiment. Illi hawnhekk l-Awtorita' konvenuta simulat ftehim u dan għax il-kuntratt Att għandu sinifikat apparenti divers minn dak li realment. F'dan il-każ il-kuntratt hu wieħed ta' trasferiment kif definit fil-Kapitlu 573 – u mhux kuntratt ta' ġestjoni jew operazzjoni. Għalhekk il-kuntratt għandu jiġi annullat.*

13. *Illi d-deċiżjoni tal-Awtorita' konvenuta sabiex titrasferrixxi u tafda l-ġestjoni tas-siti fl-Aħrax u l-Miżieb skont il-ftehim iffirmat fid-disgħa (9) ta' Ottubru kienet msejsa fuq konsiderazzjonijiet mhux relevanti u saret għal għanijiet mhux xierqa. Inoltre, ma ġewx osservati l-prinċipji tal-ġustizzja naturali u ħtiġiet proċedurali mandatorji kemm fid-deċiżjoni ta' approvazzjoni sabiex jiġi ffirmat il-ftehim, fl-istess ftehim kif ukoll fid-deliberazzjonijiet ta' qabel dwar l-istess ftehim.*

14. *Illi d-deċiżjoni tal-Awtorita' konvenuta rigward it-trasferiment u għotja ta' ġestjoni tas-siti sureferiti lill-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) saret f'mod singulari, mingħajr l-iskrutinju, valwazzjoni u konsiderazzjonijiet meħtieġa meta qed jintgħaddew medded estensivi ta' art pubblika lil entita' privata li ser tirrestrinġi t-tgawdija libera tal-istess artijiet mill-pubbliku għal żmien twil matul is-sena. Illi l-mod kif sar dan it-trasferiment jikkontrasta bil-kbir mal-mod li bih jiġu pproċessati u deċiżi t-talbiet għat-trasferiment ta' art pubblika minn*

---

[1] *U dan għalkemm il-kuntratt jgħid li dan mhux trasferiment tad-drittijiet ta' proprjeta'.*

[2] *"trasferiment" tfisser it-trasferiment jew l-għoti ta' xi art bi kwalunkwe titolu jkun li jkun, magħduda, iżda bla ħsara għall-ġeneralità ta' dak li ntqal qabel:*
(a) kull kirja jew encroachment jew jedd ieħor ta' użu kif ukoll l-għoti ta' kull jedd reali jew personali f'xi art jew fuqha;
(b) it-tiġdid ta' kull jedd reali jew personali f'xi art jew fuqha, sew jekk taċitu jew espress b'pattijiet u b'kundizzjonijiet ġodda (b'dan illi żieda fil-kera, fiċ-ċens jew fil-kumpens għall-użu m'għandhiex titqies bħala kundizzjoni ġdida), iżda inkluż kull tiġdid ta' kull jedd reali jew personali f'xi art jew fuqha, oriġinarjament magħmul b'mod konformi ma' riżoluzzjoni speċjali tal-Kamra, ukoll meta dan isir bl-istess pattijiet u kundizzjonijiet;Kap. 363
.(ċ) kull bidla ta' kull kundizzjoni nkluża fit-trasferiment ta' xi art li ma tkunx art trasferita mill-Awtorità tad-Djar jew mill-Gvern għall- finijiet ta' abitazzjoni, sakemm l-art tibqa' suġġetta għall-kundizzjoni li tintuża għal finijiet ta' abitazzjoni, jew art li tiġi trasferita minn kunsill lokali mwaqqaf taħt l-Att dwar Gvern Lokali jew xi entità oħra, hekk kif stabbilita mill-Ministru b'regolament (Artiklu 2 tal-Kapitlu 573).

individwi, għaqdiet u individwi oħrajn – inkluż l-għaqdiet u individwi rikorrenti. Għalhekk l-aġir tal-Awtorita' jikkostitwixxi trattament diskriminatorju fil-konfront tar-rikorrenti, liema aġir diskriminatorju jmur kontra l-liġi u d-direttivi tal-Unjoni Ewropea.

15. *Illi l-Awtorita' konvenuta mponiet ħlas jew kera irriżorja ta' mitejn euro (200 Euro) fis-sena għal kull sit – meta dawn huma żoni estensivi u ser jintużaw għal entita' privata Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) li ħa xxekkel u tirrestrinġi t-tgawdija ħielsa ta' art pubblika għal dawk il-membri tal-pubbliku li mhumiex membri tal-istess FKNK u ma jħallsux il-miżata tagħha. Illi korispettiv daqshekk miżeru tfisser telf kbir għall-fondi pubbliċi li jistgħu jintefqu għal għanijiet ambjentali u soċjali li mhumiex ser jiġu milħuqa b'dan il-ftehim.*

16. *Illi ż-żoni tal-Aħrax, il-Miżieb u l-Qammiegħ li huma nklużi fil-ftehim surreferit huma Żoni Kostali kif murijin fil-Pjan Strateġiku Għall-Ambjent u l-Iżvilupp (SPED). Dan il-Pjan Strateġiku jipprovdi l-qafas u direzzjoni mandatorja rigward l-użu u ġestjoni tal-art u l-ibħra fit-territorju Malti. Dawk iż-Żoni Kostali deskritti fl-iSPED huma soġġetti għal "Protocol on Integrated Coastal Zone Management to the Barcelona Convention" li ġie ratifikat minn Malta u mill-Unjoni Ewropea[3]. Illi dan jeħtieġ li l-Pajjiżi membri tal-Unjoni Ewropea jaderixxu mal-Protokol fuq il-Ħarsien taż-Żoni Kostali. Illi kif ser jintwera matul is-smigħ ta' din il-kawża, l-Awtorita' konvenuta naqset mill tirrispetta l-għanijiet u oġġettivi tal-istess Protokol.*

17. *Illi partijiet mill-Aħrax u l-Miżieb huma Żoni Speċjali ta' Konservazzjoni (Special Areas of Conservation SAC u Special Protected Areas SPA) u għaldaqstant jaqgħu taħt ir-reġim ambjentali għas-siti magħrufin bħala Natura 2000 skont id-direttivi tal-Unjoni Ewropea senjatament il-Habitats Directive[4] u l-Birds Directive[5].*

18. *Illi f'siti li huma ekoloġikament sensittivi bħalma huma dawn in kwistjoni jridu jiġu segwiti l-Pjani ta' Ġestjoni applikabbli (Natura 2000 Management Plans) kif ukoll li jsiru ċertu studji mandatorji u konsultazzjoni pubblika qabel ma jiġu varati pjani jew proġetti f'żona speċjali ta' konservazzjoni. Illi l-Awtorita' konvenuta skartat għalkollox dawn ir-rekwiżiti mandatorji u lanqas biss tat ġustifikazzjoni għal din id-diverġenza mid-dettami tal-liġi. Illi kif ser jiġi pruvat waqt is-smigħ ta' din il-kawża d-deċiżjoni tal-Awtorita' konvenuta tmur kontra l-Oġġettivi u l-għanijiet tal-Pjanti ta' ġestjoni (Natura 2000 Management Plans)*

19. *Illi l-Awtorita' konvenuta ppremjat lill-FKNK bi ftehim daqshekk ġeneruż waqt li injorat il-ħafna strutturi llegali u prattiċi oħra llegali li twettqu fiż-żoni tal-Aħrax u l-Miżieb matul is-snin li għaddew – liema llegalitajiet ġew rapportati b'mod formali mir-rikorrenti u li kienu faċilment aċċertabbli mill-Awtorita' konvenuta. B'dan il-mod l-Awtorita' konvenuta ppremjat u ppromwoviet lil min iwettaq l-illegalitajiet waqt li ċaħdet id-drittijiet ta' dawk li jobdu l-liġi, bir-riżultat li ġew mxejnin il-prinċipji kollha tal-governanza tajba f'pajjiż fejn suppost tirrenja s-saltna tad-dritt.*

---

[3] *Council Decision 2010/631/EU*
[4] *Habitats Directive 92/43/EEC.*
[5] *Directive 2009/147/EC*

20. *Illi l-ftehim li sar bejn l-Awtorita' konvenuta u l-FKNK ikopri la żoni konsiderevoli ta' art u baħar u bidla estensiva fid-destinazzjoni u l-użu ta' art, u effettivament ifisser li hemm tibdil fid-destinazzjoni u użu tas-siti b'impatt fuq l-ekoloġija, l-ambjent u biodiversita' u l-istrateġija u ppjanar għal dawn iż-żoni. Illi eżerċizzju ta' dan it-tip u dan il-kobor għandu jsir skont il-liġi Ewropea, senjament id-Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta' Ġunju 2001 dwar l-istima tal-effetti ta' ċerti pjanijiet u programmi fuq l-ambjent magħrufa bħala s-SEA Directive[6], li fost affarijiet oħra jimponi li ssir Stima Ambjentali Strateġika li jinkludi t-tħejjija ta' rapport xjentifiku u dettaljat dwar l-impatti rispettivi tas-soluzzjonijiet alternattivi kollha, kif ukoll proċess ta' konsultazzjoni mal-pubbliku meta jkun maħsub illi jsir tibdil jew modifikazzjoni lil xi pjan, strateġija jew programm ta' żvilupp. Dan l-eżerċizzju ma sarx.*

21. *Illi l-Awtorita' konvenuta kisret id-disposizzjonijiet tal-liġi rigward l-obbligi li għandhom jinġarru minn sidien ta' beni fid-demanju pubbliku hekk kif elenkati fil-Kodiċi Ċivili (Kapitlu 16 tal-Liġijiet ta' Malta). Skont il-Kodiċi l-perimetru tal-kosta huwa awtomatikament meqjus bħala beni fid-demanju pubbliku[7] u għalhekk soġġetta għal obbligi tas-sidien ta' tali beni.*

   Il-liġi[8] tiddefenixxi il-perimetru tal-kosta bħala, " dik il-parti tal-art li tinsab ħmistax-il metru 'l ġewwa mil-linja tal-kosta, kemm jekk din tkun art ta' mal-plajja, massa ta' art jew irdum, jew tkun taħlita tagħhom u, fejn l-art ta' mal-plajja testendi għal aktar minn ħmistax-il metru, sal-limitu tal-art ta' mal-plajja."

   Illi fil-ftehim iffirmat minnha l-Awtorita' konvenuta teskludi ***biss*** *mill-iskop tal-ftehim, "l-art ta' mal-plajja" jew "foreshore"[9] u mhux il-perimetru tal-kosta li huwa mħares skont il-liġi tad-demanju pubbliku. Illi l-art ta' mal-plajja testendi għal sa fejn tilħaq l-ogħla mewġa u hija biss* ***parti*** *mill-perimetru tal-kosta[10]. F'żoni fejn hemm l-irdum bħalma hu l-Aħrax tal-Mellieħa din id-distinzjoni hija importanti ferm u dan għax il-mewġ ma jestendix għal fuq l-irdum.*

   Illi f'dan il-mod l-Awtorita' konvenuta ffirmat ftehim fejn il-perimetru tal-kosta mhux protett iżda hemm żona ferm iżgħar li hi soġġetta għal piż imposti fuq beni fid-demanju pubbliku u ċioe - "l-utilità li tinkiseb mill-pubbliku ġenerali u li tgawdi minnha kull persuna abbażi ta' tolleranza.
   L-utilità pubblika tinkludi jeddijiet kollettivi bħalma huma ***aċċess pubbliku, użu, tgawdija pubblika tal-frottijiet u aċċessorji, faċilitazzjoni għall-ħtiġiet tal-kummerċ, transitu u komunikazzjoni jew rikreazzjoni u kull użu ieħor*** *u bla ħsara għal dawk ir-restrizzjonijiet li jistgħu jiġu preskritti b'regolamenti magħmulin minn*

---

[6] *Illi din id-direttiva ġiet trasposta fil-liġi Maltija permezz tal-Avviż Legali 418 tas-sena 2005, kif emendat bl-Avviż Legali 497 tal-2010, u bl-Att XXV tal-2015. Illi din l-istess direttiva tifforma parti mil-liġi Maltija u dana skont il-proviżjonijiet tal-Att dwar l-Unjoni Ewropea (Kap 460 tal-Liġijiet ta' Malta).*
[7] *IR-RABA' SKEDA Titolu III FUQ ID-DEMANJU PUBBLIKU Artiklu 4.*
[8] *Kodiċi Ċivili Artiklu 311(2)*
[9] *Ftehim – Paragrafu 2.2. "The foreshore remains excluded from the scope of this agreement and access to it shall remain open and free of charge at all times."*
[10] *"L-art ta' mal-plajja" hija* ***dik il-parti*** *tal-perimetru tal-kosta, inkluż fejn teċċedi ħmistax-il metru, li normalment tkun mgħottija bl-ilma minħabba fl-azzjoni tal-mewġ u li l-użu tagħha hu ristrett b'dan il-fatt. L-art ta' mal-plajja testendi għal sa fejn tilħaq l-ogħla mewġa u, ukoll jekk tinsab lil hinn minn fejn jilħaq il-mewġ, sal-limiti ta' kull xtajta"*

żmien għal żmien li jeħtieġu li beni fid-demanju pubbliku jkunu soġġetti għal dak il-piż.[11]"

22. *Illi l-ftehim li ffirmat l-Awtorita' konvenuta timponi obbligazzjoni fuq il-Ministru għal-l-Kaċċa u Insib sabiex jimpjega persuni biex jaħdmu bħala Uffiċjali għall-Konservazzjoni (Conservation Officers), liema impjegati ser jaħdmu għall-FKNK skont il-Proġett tagħhom (Klawżola 8.1 u 8.2[12]). Illi l-Ministru tal-Kaċċa u l-Insib mhuwiex parti u/jew firmatarju għall-ftehim bejn l-Awtorita' tal-Artijiet u l-FKNK u għaldaqstant qed jiġi mpost obbligu fuq persuna li mhix parti għall-ftehim. Inoltre r-reklutaġġ dirett mill-Ministru fil-mod deskritt fil-kuntratt huwa llegali u jmur kontra l-Kostituzzjoni ta' Malta.*

   Għaldaqstant, għar-raġunijiet premessi, u għar-raġunijiet kollha li jirriżultaw waqt is-smigħ u trattazzjoni ta' dan l-appell, ir-rikorrenti filwaqt li jagħmlu referenza għall-provi kollha miġjuba minnhom u għall-provi kollha li jirriżultaw waqt is-smigħ u trattazzjoni ta' dan l-appell qegħdin umilment jitolbu lil dan l-Onorabbli Tribunal jogħġbu jilqa' t-talba tar-rikorrenti kif kontenuta fl-appell tagħhom fis-sens li jogħġbu jħassar u jirrevoka d-deċiżjoni tal-Bord tal-Gvernaturi tal-Awtorita' tal-Artijiet fejn ġie approvat il-ftehim li sar bejn l-AwtoritA' konvenuta u l-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) fid-disgħa (9) t'Ottubru 2020 u jirrevoka u jħassar dan il-ftehim u dana taħt kull provvediment li dan l-Onorabbli Tribunal jidhirlu xieraq li jimponi."

Ra r-risposta **tal-Awtorita` ta' l-Artijiet** ippreżentata fit-12 ta' Novembru 2020 li permezz tagħha eċċepiet is-segwenti:-

"

1. *Illi l-Awtorita' esponenti ġiet notifikata bir-rikors fl-ismijiet hawn fuq imsemmija u l-istess esponenti ġiet mogħtija għoxrin ġurnata ċans biex tirrispondi;*

2. *Illi f'dan l-isfond, l-Awtorita' esponenti tixtieq tissenjala s-segwenti:*

EĊĊEZZJONI PRELIMINARI

*Jibda biex jiġi mill-ewwel rilevat li l-appellanti qed jikkampaw fuq l-**Artikolu 57(1)(a)** tal-**Kap 563** sabiex jiggranfaw ma' dawn il-proċeduri u allura jattakkaw deċiżjoni tal-Awtorita' li skont l-appellanti ttieħdet bi ksur tal-**Artikolu 31** tal-**Kap 573**. Dan l-**Artikolu 57(1)(a)** tal-**Kap 563** jgħid hekk:*

---

[11] *IR-RABA' SKEDA Titolu III FUQ ID-DEMANJU PUBBLIKU Artiklu 11.*

[12] *Estratt mill-ftehim*

8. HUMAN RESOURCES

8.1 The Parties agree that for the purposes of the objectives set in this Agreement and the Project Plan, Conservation Officers who should be granted executive enforcement powers in accordance to the Project Plan shall be recruited by the Minister responsible for hunting and trapping.

8.2 The Parties agree that the personnel mentioned in clause 8.1 of this Agreement shall be seconded with the Guardian.

57. (1) It-Tribunal ta' Reviżjoni Amministrattiva mwaqqaf bl-artikolu 5 tal-Att dwar il-Ġustizzja Amministrattiva għandu jkun kompetenti biex jisma' u jiddetermina:

(*a*) l-oġġezzjonijiet magħmula minn kull persuna aggravata b'xi deċiżjoni tal-Awtorità; u

(*b*) l-oġġezzjonijiet magħmula minn kull persuna aggravata minn xi att amministrattiv jew xi pieni oħra imposti fuq dik il-persuna mill-Awtorità:

Illi minn dan l-Artikolu jikkonsegwi li dan it-Tribunal ingħata is-setgħa li jirrevedi deċiżjonijiet tal-Awtorita' tal-Artijiet wara li jiġi ntavolat rikors minn 'persuna aggravata' b'dik id-deċiżjoni. Li jrid ikun determinat, għalhekk, huwa jekk ir-rikorrenti jistgħu jitqiesu bħala 'persuni aggravati'.

*Inċidentalment, din il-kwistjoni qamet lura fis-snin fil-kamp tal-ippjanar. Infatti, l-Qorti fil-landmark judgment "**Il-Perit Austin Attard Montaldo vs Chairman tal-Awtorita' tal-Ippjanar**" waslet għall-konklużjoni li persuna tista' titqies "aggravata" minn deċiżjoni una volta dak li jkun ikollu interess dirett fil-materja. Din is-sentenza, pero', sostniet li biex persuna tista' titqies "aggravata", din trid turi li għandha interess ġuridiku dirett u personali skont id-duttrina stretta tal-interess ġuridiku kif nafuh fl-ordinament ġuridiku ġenerali proċedurali. Infatti, kellu jkun intervent leġislattiv aktar tard li serva sabiex, fil-każ tal-ippjanar, terza persuna tkun tista' tappella deċiżjoni, anke jekk ma tipprovax li għandha interess ġuridiku.*

Mill-banda l-oħra, il-leġislazzjoni li tirregola l-Awtorita' tal-Artijiet ma ntroduċietx dawn l-imsemmija kunċetti pjuttost estraneji għas-sistema ġudizzjarja Maltija. Dan ifisser li bħala punto di partenza, ir-rikorrenti jridu jippruvaw li għandhom interess ġuridiku dirett u personali (allura jrid ikun jappartjeni lill-bniedem proprio jew membru tas-soċjeta`) kif ukoll attwali. Bl-ebda tiġbid tal-immaġinazzjoni, l-appellanti ma jistgħu jgħidu li jippossjedu tali interess bil-mod kif spjegat u għalhekk dawn il-proċeduri għandhom ifallu ab initio.

*Infatti, il-leġislatur ħaseb għall-mekkaniżmu ad hoc <u>kif u min, se mai, jista' jittenta azzjoni bħal dik li qed jittentaw l-appellanti,</u> anke jekk mhux quddiem dan it-Tribunal. Fil-fatt, l-**Artikolu 33(2)** tal-**Kap 573** jaħseb għall-mekkaniżmu fejn il-'partijiet li jkunu nvoluti fit-trasferiment, l-Avukat Ġenerali u xi persuna li tkun membru tal-Kamra tad-Deputati fiż-żmien tat-talba' jistgħu jattakkaw trasferiment. Detto cio', hawnhekk ukoll, huwa ċar li l-appellanti ma jinkwadraw bl-ebda mod fit-termini ta' dan id-dispost.*

MERTU

*Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, l-Awtorita' appellata tixtieq tissenjala dan li ġej f'dak li jirrigwardja s-sustanza tal-aggravji iżda qabelxejn jibda biex jiġi sottolinjat li t-trasferiment huwa wieħed leġittimu, in linea ma' dak li jippermetti l-**Kap 573**, senjatament l-**Artikolu 31(g)(e)(x)** liema dispost jippermetti, mingħajr ebda formalitajiet oħra, li art tal-Gvern tkun tista' tingħata b'kiri… 'jekk tikkonsisti f'art li tiġi mogħtija għal raġunijiet umanitarji, filantropiċi, kulturali jew soċjali'.*

Huwa indisputat, li l-Federazzjoni Kaċċaturi, Nassaba u Konservazzjonisti għandha dimensjoni kulturali u soċjali f'dan il-pajjiż u ngħatat art b'kera bħalma ingħataw għaqdiet

non governattivi matul iż-żmien. Forsi b'koinċidenza, wieħed minn dawn l-'arranġamenti' sar appuntu mal-Birdlife Malta (inzertaw wieħed mir-rikorrenti) nhar il-21 ta' Awwissu 2018;

Illi ferm il-permess, l-Awtorita' appellata se tgħaddi biex tislet l-aggravji individwali u qed twieġeb bil-mod kif ġej:

1. Illi kwantu għal dak li jintqal f'paragrafi 1 sa 15, fejn ir-rikorrenti jagħtu x'jifhmu li konċessjoni ngħatat b'mod irregolari[13]*, jiġi ribattut li kif intqal supra, l-Awtorita' tal-Artijiet tat kirja bis-saħħa ta' l-***Artikolu 31(g)(e)(x)** *tal-***Kap 573** *– punto e basta! Dan setgħet tagħmlu mingħajr ebda formalita' oħra. Molto piu', l-Awtorita' għamlitha ċara min-naħa tagħha li d-'dritt' trasferit kien wieħed ta' natura personali u xejn aktar u dan billi kienet inkluża l-kundizzjoni segwenti fil-ftehim:*

"2.1 The grantor hereby grants unto the guardian who accepts, the exclusive management and operation of the site, it being clearly agreed and understood that this grant constitutes a personal right competent solely to the guardian of the site, and is restricted solely and exclusively to the operation of the site."

2. Illi kwantu għal dak li jintqal f'paragrafu 16[14]*, tali aggravju ma ġie sostnut bl-ebda mod;*

3. Illi kwantu għal dak li jintqal f'paragrafi 17, 18 u 20[15]*, hawnhekk ukoll jingħad li tali aggarvju ma ġie sostnut bl-ebda mod. Fi kwalunkwe każ, u dan se jingħad għal kull buon fini, l-Awtorita' mkien ma tat xi carte blanche biex titwettaq attività jew operat li għandu x'jaqsam mal-ambjent jew li jolqot l-ambjent, jew tkun involuta f'tali attività jew operat mingħajr dik il-persuna m'għandhiex fil-pussess tagħha awtorizzazzjoni mill-Awtorita' għall-Ambjent u r-Riżorsi. Fil-fatt, il-klawsola 15 tal-Memorandum of Understanding jistipula ċar u tond li:*

"This agreement does not exempt the FKNK from the requirement to obtain all the necessary permits required by law including those required from the ERA for the implementation of the services and tasks referred to in the MOU."

4. Illi kwantu għal dak li jintqal f'paragrafu 19[16]*, jiġi ribattut li jekk xejn, din hi kwistjoni t'infurzar u ma tinċidi bl-ebda mod dwar jekk ftehim jistax isir jew le;*

5. Illi kwantu għal dak li jintqal f'paragrafu 21[17]*, jiġi ribattut fl-ewwel lok li skont l-***Artikolu 15(2)** *tar-****Raba' Skeda*** *tal-****Kodiċi Ċivili****, xejn f'din l-Iskeda ma kien intiż li jaffettwa d-dispożizzjonijiet ta', jew kull ħaġa li tkun saret jew li setgħet saret fejn jikkonċerna trasferiment tal-Artijiet tal-Gvern. In ogni każ, mhuwiex minnu li s-sit in disamina jinsab fil-perimetru tal-kosta u allura għandu jitqies 'bħala proprjetà fid-*

[13]Jissemmew perezempju li nkisru l-liġijiet tal-ġustizzja naturali u drittijiet ta' terzi, il-ftehim sar bil-magħluq, il-konċessjoni ingħatat b'mod arbitrarju, ma kienx hemm sejħa għall-offerti u d-dritt għall-ewwel rifjut, il-ftehim huwa simulat, ma ġewx osservati l-proċeduri mandatorji, l-agir huwa wieħed diskriminatorju, il-kera mposta hi rriżorja

[14] Ksur tal-*Protocol on Integrated Coastal Zone Management to the Barcelona Convention*

[15] Jissemmew li nkisru numru ta' liġijiet ambjentali, fosthom id-Direttivi li jirregolaw in-Natura 2000 *sites*

[16] Jissemmew li jeżistu ħafna strutturi llegali

[17] Jissemma perezempju li qed jigi mpost obbligu fuq il-Ministru għall-Kaċċa u Insib anke jekk ma jiffurmax parti mill-ftehim

demanju pubbliku bis-saħħa ta' din l-Iskeda u mingħajr il-bżonn ta' ebda dikjarazzjoni, reġistrazzjoni jew formalità oħra'. In piu', u dan huwa aktar importanti, kuntrarjament għal dak li qed jgħidu r-rikorrenti, "permess amministrattiv" dejjem jista' jingħata u tali permess jinkludi speċifikament konċessjonijiet għal kuntrarju ta', pereżempju, trasferiment permezz ta' bejgħ. Detto cio, tajjeb jiġi rimarkat li l-Awtorita' kienet ukoll attenta li tinkludi kundizzjoni speċifika fil-ftehim li taqra hekk:

"2.2 The parties agree that the foreshore surrounding the coastal perimeter of the site, as defined in Article 311(2) of the Civil Code, Chapter 16 of the Laws of Malta, shall remain part of the public domain and therefore the government reserves all rights thereon. The foreshore remains excluded from the scope of this agreement, and access to it shall remain open and free of charge at all times."

6. Illi kwantu għal dak li jintqal f'paragrafu 22, jiġi ribattut li dato ma non concesso li dawn l-allegazzjonijiet huma fonadati, il-paragrafu 19.2 tal-kuntratt ħaseb għal sitwazzjonijiet bħal dawn bil-mod kif ġej:

"If any provision of this agreement is found to be illegal, void or unenforceable under the applicable law by any authority, this agreement shall continue in force save that such provision shall be deemed to be severed here from with effect

Illi in vista tas-suespost, it-talbiet tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda fl-interita' tagħhom."

Ra illi fil-21 ta' Jannar 2021 ġiet deċiża l-eċċezzjoni preliminari tal-Awtorita` intimata dwar il-kompetenza ta' dan it-Tribunal, liema deċiżjoni ġiet appellata u l-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) tat sentenza fl-14 ta' Lulju 2021 fejn ħassret is-sentenza ta' dan it-Tribunal u bagħtet l-atti lill-istess Tribunal biex ikompli jisma' u jiddeċiedi l-vertenza;

Sema' x-xhieda;

Ra d-dokumenti kollha ppreżentati;

Ra n-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-Awtorita` intimata;

Ra li r-rikors tħalla għal-lum għal sentenza finali.

Ikkunsidra:

Illi r-rikorrenti pproċedew bir-rikors in kwistjoni stante li jsostnu li ftehim iffirmat bejn l-Awtorita` intimata u l-Federazzjoni Kaċċaturi Nassaba u Konservazzjonisti (aktar 'l isfel "FKNK") għandu diversi irregolaritajiet u illegalitajiet. Għaldaqstant qegħdin jitolbu illi dan it-Tribunal iħassar u jirrevoka d-deċiżjoni tal-Bord tal-Gvernaturi tal-Awtorita` intimata fejn ġie

approvat il-ftehim *de quo* u wkoll li jħassar l-istess ftehim iffirmat fid-9 ta' Ottubru 2020.

Illi mill-provi prodotti jirriżulta illi fid-9 ta' Ottubru 2020 l-Awtorita` intimata u l-FKNK daħlu fi ftehim ta' *"management and operation"* tas-siti Tal-Aħrax, fil-limiti tal-Mellieħa u tal-Miżieb għal żmien tliet (3) snin.[18] Fl-istess ġurnata, l-FKNK iffirmat *Memorandum of Understanding* (aktar 'l isfel MOU) intitolat *"Memorandum of Understanding (MoU) for the conservation of the natural environment of l-Aħrax (l/o Mellieħa) and Miżieb"* mal-Ministru tal-Ambjent, Tibdil fil-Klima u Ippjanar u mal-Awtorita` għall-Ambjent u r-Riżorsi stante li s-sit konċess kien jinkludi diversi siti u speċi protetti taħt l-Att dwar il-Ħarsien tal-Ambjent.[19]

Illi r-rikorrenti jisħqu illi huma saru jafu b'dan il-ftehim jumejn qabel l-iffirmar tiegħu, u *cioe`* fis-7 ta' Ottubru 2020, permezz ta' rapporti fil-mezzi tax-xandir. Għaldaqstant, fid-9 ta' Ottubru 2020, u *cioe`* fl-istess ġurnata li ġie ffirmat il-ftehim, huma, flimkien ma' terzi, ressqu protest ġudizzjarju kontra l-Awtorita` intimata, l-Ministru għat-Trasport, Infrastruttura u Proġetti Kapitali l-Onorevoli Ian Borg u s-Segretarju Parlamentari għall-Artijiet u l-Kostruzzjoni l-Onorevoli Chris Agius. Fl-imsemmi protest, ir-rikorrent interpellaw lill-protestati biex jiddeżistu milli jidħlu f'ebda forma ta' ftehim mal-FKNK jew kwalunkwe entita` oħra mingħajr il-ħarsien tal-provvedimenti tal-liġi u prinċipji naturali u d-drittijiet ta' terzi. Dan il-protest kien imwieġeb mill-Awtorita` intimata permezz ta' kontro-protest fit-22 ta' Ottubru 2020.[20]

Ikkunsidra:

Illi minn dak mistqarr minn **Dr. Marisa Grech**, *Acting Chief Officer* fis-Sezzjoni tal-Kuntratti mal-Awtorita` intimata, jirriżulta illi permezz ta' *press release* tal-11 ta' April 1986, il-Prim Ministru Dr. Karmenu Mifsud Bonnici kien ħabbar li kellu laqgħa ma' rappreżentanti tal-FKNK fejn kien approvat li l-Għaqda twettaq il-proġett tal-Miżieb fuq prinċipji miftehma, u cioe`, li min jieħu sehem fl-attivitajiet tal-kaċċa, insib u konservazzjoni għandu jiġi tesserat mal-Għaqda ċentrali u msieħeb fil-kumitat distrettwali kkonċernat u fuq kollox ma jkollux post ieħor fejn imur għall-kaċċa. Qablu wkoll li waqt il-ħin tal-kaċċa ma jkun jista' jidħol ħadd fil-Miżieb ħlief min ikun awtorizzat jikkaċċja hemmhekk. Dawn il-kundizzjonijiet kienu japplikaw ukoll għal proġett fil-limiti tal-Aħrax tal-Mellieħa. Tispjega li fl-2014 kienet saret talba mill-FKNK sabiex ikollhom *endoresement* uffiċjali tal-ftehim li kien sar fl-1986. Tispjega wkoll li fl-2011 id-Dipartiment tal-Artijiet kien ġie mistoqsi

[18] Esebit bhala Dokument 1 a fol. 15 *et seq.*
[19] Esebit bħala Dokument 2 a fol. 29 *et seq.*
[20] Dokument MD2 a fol.272 *et seq.*

minn BirdLife Malta dwar min kellu titolu fuq l-*area* tal-Miżieb. Id-Direttur Ġenerali ta' dak iż-żmien kien wieġeb għall-istess ittra fejn spjegalhom li l-*area* tal-Miżieb kienet proprjeta` tal-Gvern u li mill-1986 kienet maħsuba bħala riserva għall-kaċċa u l-aċċess għaliha matul l-istaġun tal-kaċċa kien ristrett għal dawk il-persuni li jipprattikaw il-kaċċa u li kienu reġistrati mal-għaqda tal-kaċċaturi. Spjegat in oltre, li fl-2017 is-Segretarju Parlamentari għall-Ippjanar u Simplifikazzjoni ta' Proċessi Amministrattivi kienet ħarġet direttiva ministerjali lill-Kap Eżekuttiv tal-Awtorita` intimata fejn irrakomandat li l-Awtorita` intimata tikkonċedi b'*encroachment* is-siti in kwistjoni, liema *encroachment* kellu jkun suġġett għal *management agreement*.[21] Tispjega li fl-2019 bdew id-diskussjoniiet bejn il-partijiet interessati. Għalhekk hi u kollega tagħha abbozzaw ftehim preliminari li ġie mgħoddi lill-amministrazzjoni sabiex jiġi finalizzat, liema abbozz ġie approvat mill-Bord tal-Gvernaturi fit-12 ta' Ġunju 2020.

In kontro-eżami Dr. Marisa Grech wieġbet li ma kinitx taf jekk saritx komunikazzjoni ma' entitajiet oħra dwar l-effetti ambjentali sinjifikanti li seta' kellu l-ftehim in kwistjoni. Spjegat li hija ma kinitx involuta fid-*drafting* tal-pjanti annessi mal-ftehim.

Il-Professur Alex Torpiano, President Eżekuttiv ta' Din l-Art Ħelwa, spjega kif l-Għaqda għandha l-għan li taħdem favur il-preservazzjoni tal-wirt storiku, artistiku u naturali. Huwa elenka diversi proġetti li ħadmet fuqhom l-Għaqda in kwistjoni. Huwa jispjega li l-Għaqda tħoss li l-aġir tal-Awtorita` intimata huwa wieħed diskriminatorju għaliex meta hija tagħmel talbiet simili ma jiġux approvati b'ħeffa bħal ma sar fil-każ in kwistjoni. Jispjega wkoll li b'dan il-ftehim art pubblika ngħatat għall-użu ta' grupp privileġġjat, mingħajr ma kien hemm regoli ċari dwar l-obbligi ta' mmaneġġjar filwaqt li l-pubbliku qiegħed jiġi mċaħħad milli jgawdi dawn s-siti għal disa' xhur fis-sena.

Dr. Claire Bonello, in rappreżentanza tad-diversi għaqdiet rikorrenti, xehdet li s-siti in kwistjoni ngħataw lill-FKNK mingħajr ma saret ebda konsultazzjoni u wara li l-Awtoritajiet kienu konxji li kien hemm ħafna illegalitajiet iseħħu fuq l-istess siti. Tgħid li minkejja li l-Ministru Ian Borg qal fil-*media* li s-siti kienu ngħataw lill-FKNK għaliex "fit-tmeninijiet kienu ntagħażlu huma u għamlu biċċa xogħol tajba" dan ma jirriżulta minn imkien; anzi pjuttost jirriżulta l-kuntrarju. Ix-xhud spjegat illi hemm dubju wkoll dwar il-proċess li sar biex intgħażlet proprju l-FKNK biex tiġġestixxi s-siti in kwistjoni. Hija ġabet eżempji ta' diversi organizzazzjonijiet volontarji li għamlu numru ta' talbiet biex ikunu jistgħu jiġġestixxu diversi siti f'Malta u għadhom bla risposta.

---

[21] Dokument MG1 a fol. 400

Joseph Caruana, Segretarju Permanenti tal-Ministeru għall-Ambjent, Tibdil fil-Klima u Ppjanar, spjega li l-*Memorandum of Understading* li sar mal-FKNK sar abbażi tal-provvedimenti li hemm fir-Regolamenti dwar il-*fauna* u n-*natural habitat*.

Lucas Micallef, President tal-FKNK, xehed li l-Għaqda rappreżentata minnu għandha madwar għaxart elef membru. Mistoqsi x'sistema tadopera l-Għaqda għall-persuni li jridu jipprattikaw il-kaċċa fis-siti in kwistjoni, huwa spjega li hemm sistema ta' kumitati organizzativi fejn iżommu listi tan-nies li jridu jipprattikaw fis-siti, liema kaċċaturi jridu jattendu numru ta' tindifiet matul is-sena, iħawwlu siġar ġodda, jagħmlu manutenzjoni tal-abitat u l-istess kumitati jieħdu ħsieb li jtellgħu bil-polza min ikun jista' juża d-duri li hemm fiż-żoni. Spjega li f'dawn iż-żoni jista' jidħol min irid pero` d-duri jiġu allokati skont il-poloz. Jispjega li huma kienu kkumissjonaw Kumpanija terza biex tagħmel *management plans* għas-siti in kwistjoni. Mistoqsi jekk ġewx ingaġġati l-*conservation officers* imsemmija fil-ftehim, ix-xhud wieġeb li għadhom le pero` hemm diskussjonijiet għaddejjin.

James Piscopo, eks Kap Eżekuttiv tal-Awtorita` intimata, xehed illi wara li kien irċieva direzzjoni ministerjali bdiet diskussjoni mal-partijiet interessati. Mistoqsi jekk kienx involut fid-delinejazzjoni tal-estent tas-siti wieġeb li le pero` l-membri tekniċi tal-Awtorita` kienu ċċekkjaw il-pjanti pprovduti mill-FKNK. Fir-rigward tal-ammont li kien se jitħallas għall-konċessjoni tas-siti, ix-xhud spjega li kien hemm deċiżjoni li din tkun xi ħaġa nominali. Din id-deċiżjoni ttieħdet mill-Ministeru. Fir-rigward ta' konsultazzjonijiet mal-ERA, ix-xhud wieġeb li ma kienx involut f'tali konsultazzjoni, pero` konxju li ġie ffirmat MOU mal-ERA fl-istess ġurnata li ġie ffirmat il-ftehim in kwistjoni. Mistoqsi x'għamlet l-Awtorita` biex tiżgura jekk il-konċessjoni tirrikjedix stima strateġika ambjentali a tenur tar-Regolament 4(2) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 549.61, ix-xhud wieġeb li l-ftehim jitkellem fuq *site conservation, management, clean up activities, educational campaigns* u għalhekk ma setax jifhem x'tip ta' sfregju ambjentali seta' jkun hemm. Jispjega li minn dan il-ftehim il-Gvern ibbenefika wkoll għaliex fejn qabel kellek sitwazzjoni *de facto* mhux regolarizzata issa hawnhekk l-FKNK ġew imposti obbligi fuqha għal tliet snin.

Il-Perit Michelle Piccinino, Kap Eżekuttiv tal-ERA, spjegat illi f'xi April/Mejju 2020 kien hemm komunikazzjoni da parti tas-Segretarjat tal-Ministeru tal-Ambjent sabiex isir MOU fir-rigward tal-konċessjoni in kwistjoni. Tispjega li s-sit tal-Aħrax mhuwiex kollu kopert bi protezzjoni ambjentali. Tispjega li bħala sit *overall* huwa wieħed mis-siti l-inqas mhedda minn żvilupp pero` hemm *areas* li huma mhedda b'*littering*. Tispjega li kienu

qed jiġu mħejjija l-*work plans* li kellhom jiġu żvolti fuq is-siti in kwistjoni fejn isir elenku ta' xogħolijiet li hemm bżonn isiru. Ix-xhud tispjega li l-ERA ma kinitx involuta fil-ftehim redatt mill-Awtorita` intimata. Tispjega li l-ftehim in kwistjoni ma kienx jikkwalifika bħala pjan li għalih kien hemm bżonn li ssir stima strateġika ambjentali. Fir-rigward ta' *environmental impact assessment* tispjega li jekk kien hemm ħtieġa li dan isir, dan kien kompitu tal-ERA u li kieku kien hemm bżonn li jsir kienu jitolbuh. F'dan il-każ ma ntalabx li jsir.

L-Onorevoli Ministru Clint Camilleri, xehed illi l-FKNK kienu ilhom diversi xhur jew snin jitolbu li jimmaniġjaw is-siti in kwistjoni. Spjega li huwa kellu diversi laqgħat magħhom bħal ma jkollu ma' diversi organizzazzjonijiet volontarji oħra ambjentali. Jispjega li pero` hu qatt ma kien preżenti għal diskussjonijiet dwar il-ftehim milħuq. Lanqas ma kien hu li ssuġġerixxa l-klawsola dwar il-gwardjani li għandhom jiġu assenjati lill-FKNK skont il-ftehim. Jispjega li huwa ma kellux lanqas x'jaqsam mal-ħlas impost fuq l-FKNK għas-siti in kwistjoni.

Mark Mifsud Bonnici, President tal-Għaqda Kaċċaturi San Ubertu, spjega li l-Għaqda rappreżentanta minnu għandha ftit iżjed minn tlett elef membru. Spjega li preżentement huma jimmaniġjaw sit protett li huwa sit għall-osservazzjoni tal-għasafar. Jgħid ukoll li l-Għaqda talbet art oħra simili għall-kaċċa pero` ma saritx talba formali għal xi sit partikolari għaliex kienu għadhom qegħdin jagħmlu r-riċerki fejn jista' jkun dan is-sit.

Dr. Ivan Meli, Segretarju Privat fis-Segretarjat tas-Segretarju Parlamentari tal-Artijiet, spjega illi huwa kien ġie inkarigat biex jaħdem fuq *management agreement* li kellu jintlaħaq mal-FKNK. Jispjega li huwa kien ġie muri żewġ ittri, waħda ffirmata mill-eks Prim Ministru Dr. Karmenu Mifsud Bonnici u oħra tal-Professur Guido De Marco. Fir-rigward tal-ħlas nominali spjega li oriġinarjament dan il-ħlas kellu jkun iżjed, pero` sussegwentement kienet ingħatat direzzjoni politika li għandha tonqos peress li l-FKNK ma kinux qed jingħataw flus bħal entitajiet oħra. Fir-rigward ta' pjanti li ġew annessi mal-ftehim, ix-xhud spjega li dawn ġew min-naħa tal-FKNK. Fir-rigward tal-ingaġġ ta' *conservation officers* spjega li kien hemm direzzjoni politika u huwa daħħalha fil-ftehim u hu bagħat l-abbozz lill-Awtorita` intimata. Mistoqsi għala fil-ftehim tintuża l-kelma "guardian" ix-xhud spjega li huwa użaha bħala l-persuni li ħa jissalvagwardjaw iż-żona. Jispjega li l-ftehim huwa wieħed privat u mhuwiex kuntratt pubbliku. Jispjega li kull meta kien hemm xi mistoqsijiet min-naħa tal-ERA dwar il-ftehim, huwa dejjem tahom il-*feedback* tiegħu.

L-Onorevoli Segretarju Parlamentari Chris Agius, spjega illi fir-rigward tal-ħlas impost, huma ħarsu x'sar fil-passat fi ftehim ma' organizzazzjonijiet volontarji oħra fejn kienu jingħataw xi *grants*. Pero` mal-FKNK imxew b'mod differenti u waslu għal deċiżjoni li tiġi mħallsa a *nominal fee*. Mistoqsi x'jifhem bil-kelma "guardianship obligations" ix-xhud wieġeb li jifhem persuna li tħares dak li hi obbligata tħares. Jispjega li huwa kien involut f'xi tliet laqgħat biex jiġu maqbula t-termini tal-ftehim.

Lino Farrugia, Kap Eżekuttiv tal-FKNK, spjega li fiż-żmien tan-negozjati dwar il-ftehim in kwistjoni kien Segretarju u Teżorier. Jispjega li fil-bidu li kien involut fl-FKNK kien involut f'diskussjonijiet mal-eks Prim Ministru Dr. Karmenu Mifsud Bonnici. Jispjega li l-oriġinal tal-ittra ffirmata minn Dr. Karmenu Mifsud Bonnici ma kellux għaliex din kienet għand il-*liasion officer* ċertu Victor Vella li llum huwa mejjet. Jispjega li f'bullettin tal-aħbarijiet tal-2010 Dr. Karmenu Mifsud Bonnici kien anke kkonferma l-ftehim milħuq mal-FKNK. Mistoqsi jekk l-FKNK għamlitx konsultazzjoni pubblika qabel ġie ffirmat dan il-ftehim, huwa wieġeb li ma kienx hemm ħtieġa. Jispjega li s-siti in kwistjoni ilhom jiġu mmaniġġjati mill-FKNK sitta u tletin sena. Jgħid li l-pubbliku għandu aċċess liberu fis-siti u s-sit qiegħed jiġi miżmum fi stat tajjeb.

In kontro-eżami wieġeb illi kemm meta ġie ffirmat il-ftehim ma' l-eks Prim Ministru Dr. Karmenu Mifsud Bonnici u kemm meta ffirma l-Professur Guido De Marco huwa kien preżenti fiż-żewġ okkażjonijiet. Jispjega li l-ftehim li daħlet fih l-FKNK huwa simili għal dak li għandha l-BirdLife għar-riserva tas-Salina bl-uniku differenza li l-BirdLife tingħata mija u ħamsin elf ewro *grant* kull sena mill-Gvern. Fir-rigward tal-pjanti annessi mal-ftehim jgħid li dawn huma l-istess pjanti li kien sar il-ftehim fuqhom fl-1986.

Ikkunsidra:

Illi l-aggravji mressqa mir-rikorrenti huma fis-suċċint is-segwenti:-

1. Illi l-ftehim in kwistjoni huwa fil-fatt trasferiment skont il-Kapitolu 573 tal-Liġijiet ta' Malta u mhux sempliċiment *management agreement* u li allura kellu jsegwi l-proċeduri elenkati f'artikolu 31 tal-imsemmi Kapitolu;
2. Id-deċiżjoni li l-Awtorita` intimata titrasferixxi u tafda l-ġestjoni tas-siti in kwistjoni kienet imsejsa fuq konsiderazzjonijiet mhux rilevanti u saret għal għanijiet mhux xierqa u li ma ġewx osservati l-prinċipji ta' ġustizzja naturali u ħtiġiet proċedurali mandatorji fil-proċess kollu li wassal għall-iffirmar tal-ftehim;

3. L-aġir tal-Awtorita huwa diskriminatorju fil-konfront tagħhom, imur kontra l-liġi u d-direttivi tal-Unjoni Ewropea;
4. Illi l-ħlas impost mill-Awtorita` lill-FKNK huwa wieħed irriżorju;
5. L-Awtorita` intimata naqset li tirrispetta l-għanijiet u oġġettivi tal-*Protocol on Integrated Coastal Zone Management to the Barcelona Covention*, kif ukoll naqset li tosserva l-*Habitats Directive* u l-*Birds Directive* tal-Unjoni Ewropeja;
6. L-Awtorita` intimata naqset milli sseggwi n-Natura 2000 *Management Plans*;
7. Ma sarux studji ambentali dwar l-impatt tal-ftehim in kwistjoni kif rikjesti minn diversi liġijiet u direttivi;
8. Illi l-Awtorita` intimata kisret l-obbligi tas-sidien ta' beni fid-demanju pubbliku;
9. Ġie mpost obbligu fuq il-Ministru għall-Kaċċa u l-Insib li jmpjega Uffiċjali għall-Konservazzjoni, mingħajr ma l-istess Ministru kien parti minn dan il-ftehim.

Illi fir-rigward tal-aggravju immarkat wieħed (1) hawn fuq, l-Awtorita saħqet illi dan it-trasferiment sar ai termini tal-artikolu 31 (g) (E) (x) tal-Kapitolu 573 tal-Liġijiet ta' Malta, liema disposizzjoni tal-liġi tirregola l-mod kif il-Gvern jista' jagħti b'kiri art pubblika. Di fatti ċ-ċitata disposizzjoni tgħid is-segwenti:

"(E) Art tal-Gvern tista' tingħata b'kiri:
...

(x) jekk tikkonsisti f'art li tiġi mogħtija għal raġunijiet umanitarji, filantropiċi, kulturali jew soċjali;"

Illi dan it-Tribunal jirrileva illi għalkemm fil-ftehim in kwistjoni ma tissemmiex il-kelma "kirja", dak li ġie konċess lill-FKNK huwa dritt personali ta' mmaniġjar u operat tas-siti in kwistjoni. Illi minn qari tad-diversi klawsoli li hemm fl-istess ftehim, jirriżulta ċar illi dak li ġie konċess huwa dritt personali. Ftit eżempji ta' dan huma s-segwenti:

"This Agreement is not intended to transfer any of such right of ownership;

2.1...it is being clearly agreed and understood that this grant constitues a personal right competent solely to the guardian of the site.....

4.1The Agreement shall remain valid and operative on a three year basis at the absolute discretion of the Board of Govenors of the Lands Authority.....

4.2 On termination of this Agreement in accordance with clause 17 of this Agreement, the Guardian shall immediately vacate the Site."

Wara li dan it-Tribunal fela sew il-kontenut tal-ftehim in kwistjoni huwa tal-fehma li l-Awtorita` intimata setgħet legalment tidħol fil-ftehim in kwistjoni mingħajr ebda ħtiġiet proċedurali oħra. Bil-ftehim in kwistjoni ma ġie trasferit l-ebda dritt reali lill-FKNK li kien jimmerita proċess differenti da parti tal-Awtorita` intimata. Kwindi dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.

Illi fir-rigward tal-aggravju immarkat bin-numru tnejn (2) iktar 'il fuq, mill-provi prodotti ma jirriżultax dak allegat mir-rikorrenti. Ix-xhieda mressqa mill-istess rikorrenti xehdu kif minn snin ilu l-FKNK kienu ġew allokati s-siti in kwistjoni biex jeżerċitaw id-delizzju tagħhom pero` għal snin twal kienu qegħdin joperaw mingħajr ebda ftehim. Illi t-Tribunal iqis li dan kien pass importanti biex tiġi regolarizzata din il-kwistjoni fejn issa l-FKNK assumiet diversi obbligi biex iżżomm is-siti fi stat tajjeb u tindukrahom kif suppost. Illi dak li kien stat ta' fatt għal diversi snin ġie mpoġġi f'qafas kuntrattwali biex b'hekk is-siti jiġu mmaniġġjati aħjar. Illi dan it-Tribunal ma rriskontra l-ebda kunsiderazzjoni rrilevanti li setgħet għamlet l-Awtorita` intimata fil-proċess li wassal għall-iffirmar tal-ftehim. Lanqas ma jirriżulta li nkisru l-prinċipji ta' ġustizzja naturali kif allegat mir-rikorrenti. Lanqas ma jirriżulta li l-ftehim sar għal għanijiet mhux xierqa. L-għanijiet, kif stipulati fl-istess ftehim, ma jirriżultax li ma humiex xierqa u dan kif jirriżula mill-*Management Plans* esebiti. Kwindi dan l-aggravju qiegħed jiġi wkoll miċħud.

Illi permezz tal-aggravju immarkat bin-numru tlieta (3) hawn fuq, ir-rikorrenti jsostnu li ħassewhom diskriminati għall-mod kif jiġu trattati t-talbiet tagħhom meta mqabbla ma' dak li ġie konċess lill-FKNK. Illi jibda biex jingħad li dan mhux il-*forum* appożitu sabiex tiġi trattata kwistjoni simili u dan in vista ta' dak li jistipula artikolu 5 tal-Kapitolu 490 tal-Liġijiet ta' Malta u l-artikolu 469A tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta. Kwistjonijiet ta' diskriminazzjoni jaqgħu fil-kompetenza tal-qrati ordinarji u dan it-Tribunal huwa prekluż li jitratta u jiddeċiedi dwarhom. Madanakollu t-Tribunal iqis li ma ġew prodotti l-ebda provi li jsostnu dan l-aggravju. Illi l-provi li għandu quddiemu dan it-Tribunal huwa li l-FKNK kienet ilha snin twal tipprova tasal għal ftehim simili filwaqt li fi kliem Mark Sultana, Kap Eżekuttiv ta' BirdLife Malta, il-ftehim li l-organizzazzjoni għandha mal-Gvern biex timmaniġġja r-Riserva Naturali tas-Salina dam madwar sentejn. Kwindi ċertament il-prova li għandu dan it-Tribunal ma hix li l-FKNK ingħataw xi trattament preferenzjali fuq għaqdiet oħra. Għaldaqstant qiegħed jiġi miċħud.

Illi permezz tal-aggravju immarkat erbgħa (4) hawn fuq, ir-rikorrenti jsostnu li l-ħlas impost mill-Awtorita` għal kull sit huwa wieħed irriżorju. Illi t-Tribunal huwa tal-fehma illi jekk wieħed jieqaf biss fuq l-ammont tista' tingħata l-impressjoni li dan huwa l-każ. Pero` meta wieħed jifli l-ftehim u jqis l-obbligi imposti u assunti mill-FKNK għaż-żamma tajba tas-siti jirrealizza li l-istess għaqda trid toħroġ ammont ta'spejjeż biex dawn is-siti jinżammu skont dak miftiehem. It-Tribunal se jiċċita ftit mill-obbligi assunti mill-FKNK, u cioe`:

"5.5 The Guardian undertakes to regulary maintain and clean the Site and perform such duties as required by this agreement.

5.9 The Guardian shall be responsible to put up and/or procure all investment it deems necessary for the good management of the site in accordance with this agreement.

5.10 The Guardian shall take all necessary steps to ensure adequate security and safety within the Site, and to ensure the safety of all volunteers/employees working on the Site at any given time, according to health and safety regulations.

10.1 The Guardian shall in the joint names of the Grantor and the Guardian, prior to the signing of this Agreement, hold an insurance in order to safeguard the rights of third parties in case of third party liability...."

Dawn l-obbligi ċertament iridu jittieħdu in konsiderazzjoni meta wieħed jiġi biex iqis jekk l-ammont imħallas mill-FKNK huwiex wieħed irriżorju jew le. Illi t-Tribunal jirrileva li ai termini tal-Kapitolu 563, l-Awtorita` intimata għandha l-obbligu li tara li jsir l-aħjar użu tal-art pubblika. B'dan ma jfissirx illi l-Awtorita` intimata trid akkost ta' kollox tara biss il-lat finanzjarju ta' kwalunkwe konċessjoni li tagħmel. Hemm kunsiderazzjonijiet oħra li jridu jsiru bħal pereżempju l-oġġettivi kulturali u soċjali li jkunu se jiġu segwiti fuq is-siti konċessi. Għalkemm dwar jekk il-kaċċa għandhiex tiġi meqjusa bħala attivita` kulturali u soċjali hemm dibattitu pjuttost jaħraq, il-fatt hu li f'Malta hawn diversi persuni li jeżerċitaw din il-prattika bħal ma hawn diversi persuni oħra li l-oġġettiv tagħhom huwa li jħarsu l-għasafar. Illi għalhekk dan it-Tribunal ma jħossx illi l-Awtorita` intimata naqset mill-obbligi tagħha meta imponiet il-ħlas miftiehem. Dan qiegħed jingħad anke fid-dawl tal-informazzjoni mogħtija minn Lino Farrugia, liema nformazzjoni bl-ebda mod ma ġiet miċħuda mir-rikorrenti BirdLife Malta, li l-istess għaqda tirċievi mal-mija u ħamsin elf ewro bħala *grant* fis-sena biex tiġi sostnuta fl-attivitajiet tagħha. Għaldaqstant anke dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.

Illi permezz ta' għadd ta' aggravji oħra r-rikorrenti jsostnu li ġew vjolati għadd ta' liġijiet, direttivi tal-Unjoni Ewropeja u Protokolli u wkoll li l-ftehim imur kontra l-oġġettivi u l-għanijiet tan-*Natura 2000 Management Plans*. Illi t-Tribunal josserva li fi klawsola 1.1.4 tal-ftehim hemm is-segwenti referenza:

"`**Natura 2000 site**` refers to a coherent European ecological network of protected areas designated under the Council Directive 92/43/EU on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, `Habitats Directive` and the Council Directive 2009/147/EU on the conservation of wild birds, `Birds Directive`, and also includes the Natura 2000 sites declared in Malta as Special Areas of Conservation and Special Protection Areas and regulated under Legal Notice 311 of 2006, `Flora, Fauna and Natural Habitats Protection Regulations." This network includes sites hosting the natural habitat types and habitats of species listed in the aforementioned Directives and Regulations, which habitat types and species are to be maintained, or, where appropriate, restored, at a favourable conservation status in their natural range."

In-Natura 2000 huwa *network* ta' siti magħżula biex jiżguraw is-sopravivenza tal-iktar speċi u abitati mhedda fl-Ewropa.

Illi l-*Management Plan* dwar is-sit tal-Miżieb u anke dwar is-sit Tal-Aħrax jelenkaw il-pjan ta' mmaniġjar tal-istess siti. Fl-introduzzjoni għal dan il-pjan, fir-rigward tas-sit tal-Miżieb jingħad is-segwenti:-

"The FKNK believes in the sustainable management of its sites. Through a concerted effort between the Miżieb Sub-Committee and practicing members. The main aim of this Management Plan is to safeguard the recreation practices of hunters and trappers whilst at the same time conserving the natural environment of the area. For this reason, the FKNK wishes to develop the site at Miżieb and reduce the abuse and vandalism that takes place at the area. Through this Management Plan, the FKNK is seeking the Government's support for the management of the area which has been assigned to the FKNK at Miżieb."[22]

Fir-rigward tas-sit Tal-Aħrax jingħad is-segwenti:-

"The FKNK believes in the sustainable management of its sites. The main aim of this Management Plan is to safeguard the recreational practices of hunters and trappers whilst at the same time conserving the natural environment of the area. Another objective of this management plan is to provide the basis

[22] A fol. 500

for the FKNK to receive governmental and other stakeholder's support for the management of the area in the limits of Mellieħa. The FKNK are currently planning and aiming to receive the necessary support via governmental funds as are normally allocated for similar projects entrusted to NGO's, which will be utilised to conserve the limits of Mellieħa while protecting it from vandalism and waste. The strategy would help the FKNK provide a more environmentally friendly environment for its members, locals and tourists alike. The expected and result of this is sustainability of the Mellieħa area that is managed by the FKNK."[23]

F'kull pjan imbagħad wieħed isib lista ta' attivitajiet maħsuba biex jiġu salvagwardjati l-istess siti filwaqt li jiġi prattikat l-insib u l-kaċċa.

Pereżempju, fil-pjan tal-Miżieb ġie dikjarat illi l-membri tas-sotto kumitat tal-Miżieb jieħdu ħsieb il-konservazzjoni tas-siġar u jiżbruwhom, iħawwlu siġar ġodda, fosthom siġar indiġeni, bini u manutenzjoni ta' ħitan tas-sejjieħ li jservu kemm bħala abitat tal-*flora* u *fauna* u kif ukoll biex ma tintilifx ħamrija u ilma. Fl-istess pjan ġie dikjarat ukoll li l-membri tal-FKNK huma obbligati li jnaddfu s-sit filwaqt li l-Għaqda torganizza għadd ta' attivitajiet għall-pubbliku in ġenerali. L-Għaqda tieħu ħsieb ukoll li fl-istaġun tal-kaċċa tagħmel *signposts* biex tinforma lill-pubbliku in ġenerali li tkun għaddejja l-kaċċa filwaqt li hemm *area* imfassla għall-*picnics* li tiġi mantnuta mill-Għaqda u l-membri tagħha.

Il-Pjan tal-Aħrax huwa mfassal fuq linji simili pero` fl-istess sit ma hemmx *area* imfassla fejn wieħed jista' jagħmel *picnic*. Fil-pjan tal-Għaqda hemm imniżżel li *area* bħal din tisa' tiġi ppjanata biex tinkoraġġixxi lill-Maltin u lit-turisti jgħaddu l-ħin liberu tagħhom fl-istess sit.

Illi minn qari tal-*Management Plans* ippreżentati lill-Awtorita` intimata, it-Tribunal iqis li r-rikorrenti ma ġabu l-ebda prova illi dan imur kontra r-reġim ambjentali li japplika għas-siti Natura 2000. Minn dak li seta` jixtarr it-Tribunal, fl-istess pjanijiet, għalkemm huwa msemmi li se ssir kaċċa u nsib fis-siti msemmija, hemm ukoll element qawwi ta' konservazzjoni, liema element huwa l-bażi tar-reġim ambjentali applikabbli għas-siti Natura 2000. Illi filwaqt li r-rikorrenti elenkat numru ta' infrazzjonijiet riskontrati mir-rikorrenti Birdlife għal dak li għandu x'jaqsam kaċċa ta' għasafar u bini llegali fuq is-sit tal-Miżieb[24]dan ma jfissirx illi l-Għaqda FKNK għandha tieħu r-responsabbilita` tagħhom. Jibda biex jingħad illi fil-ftehim ġie stipulat illi fis-siti in kwistjoni jista' jkun hemm biċċiet minnhom imqabbla mill-Gvern lil terzi u li allura l-FKNK trid tirrispetta d-drittijiet li terzi jista' jkollhom fuq l-

[23] A fol. 518
[24] Ara fol. 77 *et sequitur*

istess biċċiet ta' art.[25] Kwindi, anke jekk kien hemm xi irregolaritajiet fil-passat, dawn jistgħu twettqu kemm minn membri tal-FKNK u kemm minn membri mhux tal-FKNK. Hu x'inhu l-każ sakemm il-membri tal-FKNK jeżerċitaw il-prattika tal-kaċċa u nsib fuq għasafar mhux protetti u fil-perjodu stipulat bil-liġi, u li allura ma jkunux qegħdin jiksru l-ebda liġi la nostrana u lanqas dik tal-Unjoni Ewropeja, dan it-Tribunal ma jqisx illi l-ftehim imur kontra xi direttiva tal-Unjoni Ewropeja jew xi liġi nostrana li tissalvagwardja l-ambjent u diversi speċi, inkluż għasafar li jbejtu Malta jew migratorji.

Illi, pero`, iktar minn hekk, fid-data li ġie ffirmat il-ftehim, ġie ffirmat ukoll *Memorandum Of Understanding* bejn il-Ministeru tal-Ambjent, it-Tibdil fil-Klima u l-Ippjanar, l-Awtorita għall-Ambjent u r-Riżorsi u l-FKNK. Illi għall-kompletezza dan it-Tribunal qiegħed jirriproduċi dan l-MOU fl-intier tiegħu, u cioe`:-

"Background

1. *That by virtue of the private agreement dated 9th October 2020 entered into between the Lands Authority and the Federazzjoni Kaccaturi Nassaba u Konservazzjonisti (FKNK) the Land Authority granted the management and operation of the area known as il-Miżieb and various areas within l-Ahrax along the Marfa Peninsula (both hereinafter referred to as 'Site/s') to FKNK to be used exclusively for the activities defined in the related management/project plans including but not limited to hunting, trapping, sport shooting and other leisure activities;*

2. *FKNK desirous to continue to protect and safeguard the areas covered in the above-mentioned private agreement, both hereinafter referred to as 'Site/s' are entering into the Memorandum of Understanding (MoU) with the Ministry for the Environment, Climate Change and Planning, (MECP) and the Environment and Resources Authority (ERA) in order to further promote environmental conservation of the areas concerned.*

3. *For the avoidance of any doubt, this MOU shall be independent of the private agreement dated 9th October 2020 above-quoted, but given that the Sites in the private agreement include various protected areas and protected species under the Environment Protection Act(Chapter 549 of the Laws of Malta, hereafter referred to as the 'EPA'), FKNK is entering into this MOU with its primary objective being that of managing same Sites in accordance with the provisions of the EPA, (which reference, includes all subsidiary legislation under Chapter 549 of the Laws of Malta), whilst promoting the environment.*

4. *Any one of the parties may decide to terminate this agreement mentioned in clause 1 expires or it is terminated for any reason whatsoever.*

---

[25] Klawsola 5.14 tal-ftehim

Details of the MOU

Consequently, and in furtherance of the objectives above-indicated, FKNK agrees to the following :

5. *FKNK undertakes to manage the Sites in accordance with the EPA and the related EU environment acquis. FKNK guarantees not to change in any way whatsoever the principal nature and assure the conservation of the Site, including its protected habitats, species, and landscape features.*

6. *FKNK shall be responsible to manage the site through, inter alia, routine administration; implementing measurements in line with the relevant legislation under the EPA and the related EU environment acquis; monitoring of biodiversity and patrolling the site; reporting to the relevant competent authorities any offences in breach of the EPA; carrying out of relevant education, research and awareness raising; and ensuring appropriate stakeholder engagement.*

7. *FKNK shall ensure that all public passageways and thoroughfares remain open to the public at all times.*

8. *FKNK declares that it will not hinder or obstruct any officers from ERA or MECP entrusted with a public service and who attend on the Sites in the exercise of their duties according to law, and will not otherwise unduly interfere with the exercise of such lawful duties.*

9. *FKNK shall also ensure that any signage shall be landscape-sensitive, non-intrusive and in strategic locations in accordance with the relevant applicable legislation. Signs within areas protected under the EPA shall be pre-approved by ERA.*

10. *FKNK shall not assign, transfer or sub-contract any part of this Agreement, without the prior written authorisation of MECP and ERA.*

11. *Nonetheless, FKNK is authorised to give temporary and limited access of the land/s to third parties exclusively to carry out activities, whether periodically or not, which are not detrimental to the area itself in collaboration with FKNK.*

12. *FKNK shall not place any orders with suppliers, or otherwise incur liabilities, in the name of MECP and/or ERA or any representative thereof unless previously authorised in writing by MECP and/or ERA.*

13. *The implementation of this MOU shall be coordinated by the designated responsible Sub-Committee set up by FKNK for this purpose, and all issues pertaining to this understating shall be channelled to the same Sub-Committee, who will turn have the discretion to delegate and direct that any particular matter is entrusted to a particular person to liaise with ERA and/or MECP.*

14. MECP shall coordinate discussions between all parties of the formulation of a Work Plan in relation to protected areas within the Site, detailing measures for the implementing this Agreement which shall be agreed to between all parties.

General Clauses on the MOU

15. This Agreement does not exempt the FKNK from the requirement to obtain all the necessary permits required by law including those required from ERA for the implementation of the services and tasks referred to in this MOU.

16. Without prejudice to any other relevant agreements signed by either party in connection with the Site/s this Agreement does not constitute any form of title to the land and/or property within the Site/s.

17. Information given by ERA or MECP to the FKNK through email or another medium cannot be published or disclosed unless parties agree beforehand in writing to disclose such information, provided each Party shall be entitled to disclose correspondence or information or extracts thereof to any Court or administrative body as may be necessary in the performance of their legal obligations and/or to defend themselves in any claims made by an third parties.

Default and Termination Clauses

18. FKNK shall be in default if it is in breach of environmental legislation under the provisions of the EPA and its subsidiary legislation.

19. Where in the opinion of ERA and MECP, the FKNK is in default, ERA and MECP may notify the FKNK in writing, highlighting such default/s and giving at least ten (10) working days in which to remedy the default. If the default persists, the Era or MECP may terminate the Agreement in line with Clause 20.

20. ERA and MECP may in case of default, terminate all or part of this agreement, at any time, following notification in line with Clause 19, in which case ERA or MECP shall bear no costs.

21. On the other hand, the FKNK may, at any time terminate this agreement by giving one-month notice in writing. The one-month notice will start to reckon from the date on which the letter of termination is notified to ERA and MECP.

22. This Agreement shall be governed and construed in accordance with the Laws of Malta, and subject to the jurisdiction of the Maltese Courts of Law. "

Illi għalhekk, minn qari ta' dan l-MOU jirriżulta ċar illi ġie maqbul illi l-istess siti se jiġu mmaniġjati skont id-dispożizzjonijiet tal-Att dwar il-Protezzjonji tal-Ambjent u l-leġislazzjoni sussidjarja promulgata taħt l-istess Att. Illi kif

jirriżulta l-istess MOU jobbliga lill-FKNK timplimenta miżuri li jkunu in linea mal-liġi nostrana u dik relatata mal-*acquis* dwar l-ambjent tal-Unjoni Ewropea. Illi jirriżulta ċar illi dan l-MOU sar fl-ambitu tal-ftehim li kien għadu kemm ġie ffirmat u jirriżulta biċ-ċar illi fuq livell inter-ministerjali kull Ministeru involut kien jaf eżattament x'kien fih il-ftehim in kwistjoni u s-sussegwenti MOU ċitat hawn fuq. Illi għalhekk it-Tribunal huwa tal-fehma illi min-naħa amministrattiva ġie maħsub li l-FKNK tħares il-liġijiet kollha viġenti li jikkonċernaw il-protezzjoni tal-ambjent. Illi għalhekk dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.

Illi permezz ta' aggravju ulterjuri, ir-rikorrenti jisħqu li permezz ta' din il-konċessjoni ġew miksura l-obbligi tas-sidien ta' beni fid-demanju pubbliku. Illi dan it-Tribunal ma jaqbilx ma' dan u dana peress li ai termini ta' klawsola 2.2 tal-ftehim hemm stipulat is-segwenti "*The parties agree that the foreshore surrounding the coastal perimeter of the Site, as defined in Article 311 (2) of the Civil Code, Chapter 16 of the Laws of Malta*[26]*, shall remain part of the Public Domain and therefore the Government reserves all rights thereon. The foreshore remains excluded from the scope of this Agreement, and access to it shall remain open and free of charge at all times.*" Illi kwindi huwa ċar illi b'dan il-ftehim ġie eskluż dak li r-rikorrenti jallegaw li ġie użurpat. Kwindi dan l-aggravju qiegħed jiġi miċħud.

lli finalment ir-rikorrenti jilmentaw ukoll illi ġie mpost obbligu fuq il-Ministru għall-Kaċċa u l-Insib li jimpjega Uffiċjali għall-Konservazzjoni, mingħajr ma l-istess Ministru kien parti minn dan il-ftehim. Illi skont il-ftehim il-partijiet qablu li kienu se jiġu *seconded* uffiċjali tal-Ministeru Responsabbli mill-Kaċċa u l-Insib sabiex jaqdu l-funzjoni ta' *conservation officers*. Illi f'dawn il-proċeduri r-rikorrenti pproduċew bħala xhud lill-Onorevoli Clint Camilleri, il-Ministru responsabbli mill-Ministeru imsemmi li spjega dan li ġej meta mistoqsi dwar l-obbligu tal-Ministeru li jipprovdi l-gwardjani "*Aħna naħdmu f'isem Gvern wieħed u kull obbligu li sar f'isem il-Gvern aħna Gvern wieħed, issa Ministru ta' hekk jew hekk, ovvjament nimxu mar-regoli taċ-Ċivil u nimxu 'l quddiem.*" Illi dan it-Tribunal ma seta' jirriskontra l-ebda problema da parti tal-Ministru konċernat, li għalkemm ma kienx parti mill-ftehim, li jonora dak li ġie maqbul bejn il-partijiet. Illi dan it-Tribunal jifhem illi l-għan tal-*conservation officers* huwa li jħarsu s-siti minn atti llegali tant li skont l-ftehim għandu jkollhom poteri ta' infurzar. Illi t-Tribunal jifhem li dan huwa in linea mal-oġġettivi tar-rikorrenti li kollha għandhom interess li l-ambjent Malti

[26] *The "foreshore" is that part of the coastal perimeter, including where it exceeds fifteen metres, which is normally covered by water due to the action of waves and the use of which is restricted by this fact. The foreshore extends up to the reach of the largest wave and, even if it lies beyond the reach of the waves, to the limits of any beach:*
Provided that the foreshore shall not extend over or onward of a schemed public road.

ikun protett. Kwindi, fin-nuqqas totali ta' xi prova li hemm xi diżgwid da parti tal-Ministeru Responsabbli mill-Kaċċa u l-Insib dwar l-ingaġġ ta' dawn il-*conservation officers*, dan it-Tribunal ma jħossx illi dan l-aggravju huwa wieħed mistħoqq.

Illi għaldaqstant, wara li t-Tribunal tratta l-aggravji tar-rikorrenti, huwa tal-fehma illi fid-deċiżjoni tagħha u fis-sussegwenti ftehim li l-Awtorita` intimata għamlet mal-FKNK ma kien hemm xejn irregolari jew illegali. It-Tribunal jifhem li l-għaqdiet rikorrenti u l-FKNK jista' jkollhom opinjoni differenti u jħarsu lejn aspetti soċjali u kulturali b'mod differenti. Pero` dan ma jfissirx li xi ħadd minnhom għandu jkollu l-esklussivita' fuq l-ieħor. Kif ġie ampjament ippruvat hemm diversi għaqdiet volontarji li ngħataw konċessjonijiet ta' art pubblika biex jimmaniġjawha u saħanistra jingħataw ukoll għotjiet ta' flus mill-Gvern biex jiġu mgħejjuna f'dan l-immaniġjar. Dan huwa tajjeb u għandu jibqa' jsir pero` kull għaqda trid tifhem li ċ-ċittadini Maltin għandhom interessi diversi li mhux bilfors jaqblu mal-oġġettivi tal-għaqda partikolari. Sakemm dawn l-interessi ikunu legali, allura m'hemm xejn ħażin li l-Gvern jagħti s-sostenn tiegħu lil kull għaqda volontarja sakemm dan ikun ġust u raġjonevoli fiċ-ċirkostanzi. Illi b'dan il-ftehim il-Gvern ta spazju lil għaqda li tipprattika l-kaċċa, l-insib u l-konservazzjoni tal-ambjent. Illi din il-konċessjoni ma ngħatatx fil-baħħ iżda l-FKNK ippreżentat *management plans* dettaljati sew li abbażi tagħhom sar il-ftehim. Dan apparti li b'dan il-ftehim ġie regolarizzat stat ta' fatt li kien ilu fis-seħħ għal għexieren ta' snin, liema stat ta' fatt kien rikonoxxut minn gvernijiet tal-passat. Illi dan it-Tribunal huwa tal-fehma illi għalhekk kien għaqli li dan l-istat ta' fatt ġie regolarizzat b'dan il-mod ħalli kulħadd ikun jaf x'inhuma d-dmirijiet u l-obbligi tiegħu.

Għaldaqstant it-Tribunal ma jsib xejn x'jiċċensura fil-proċess li wassal għall-ftehim tad-9 ta' Ottubru 2020.

DECIDE

Ghaldaqstant għar-raġunijiet hawn fuq esposti, dan it-Tribunal qiegħed jiċħad l-appell tar-rikorrenti u jilqa' r-rimanenti eċċezzjonijiet tal-Awtorita` intimata.

Bl-ispejjeż kontra r-rikorrenti *in solidum*.

Dr. Charmaine Galea
President tat-Tribunal ta' Reviżjoni Amministrativa

Diane Gatt
Deputat Reġistratur